

LESK A BÍDA EKONOMICKÉHO VÝZKUMU NA UK

Daniel Münich

Jeho Magnificence pan rektor ve FORU 01/2010 s použitím bibliometrických ukazatelů dokladoval výrazný nárůst počtu výsledků výzkumu na Univerzitě Karlově (UK) oproti zbytku republiky v posledních letech. Jako ilustraci vědecké produktivity UK a dopadů Metodiky hodnocení Rady pro výzkum, vývoj a inovace (RVVI) vlády ČR bych rád tento souhrnný pohled doplnil pohledem na jeden vědní obor – ekonomii. Připomenu, že akademickým výzkumem v oboru ekonomie se na UK zabývají dominantně dvě pracoviště: Institut ekonomických studií při FSV UK (IES FSV) a CERGE UK, které je součástí CERGE-EI – společného pracoviště CERGE UK a Národohospodářského ústavu Akademie věd ČR.

Jak se hodnotí akademičtí ekonomové ve světě?

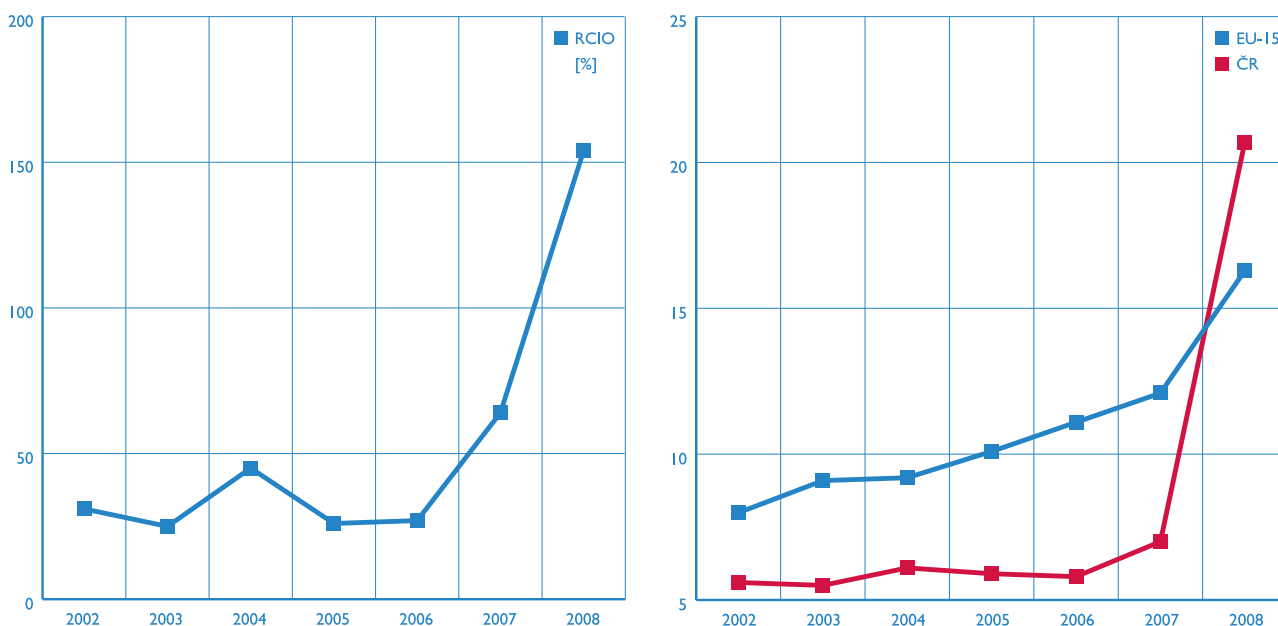
Hodnocení výzkumu v oboru ekonomie zjednodušuje skutečnost, že originální vědecké výsledky se v ekonomii publikují dominantně v impaktovaných vědeckých časopisech. Těch vychází sice více než 200, ale těch renomovaných, kde lze najít kvalitní a široce citované výsledky, které jsou klíčové k získání vědeckých pozic na prestižních univerzitách, není ani polovina z nich. Stačí se podívat na seznamy stěžejních prací nejlepších světových akademických ekonomů, ať už nositelů Nobelovy ceny, nebo nejprestižnějšího ocenění pro ekonomy do 40 let věku, tj. John Bates Clark Medal. Věhlasní ekonomové jako Susan Athey,

Daren Acemoglu, Steven Levitt, Andrei Schleifer a další publikovali své klíčové vědecké poznatky v prestižních IF časopisech. Původní poznatky výzkumu se v ekonomii formou odborných monografií publikují spíše výjimečně a většina vlivných knih tak buď sumarizuje existující poznatky (dříve publikované v časopisech), nebo popisuje rozsáhlejší výzkumnou agendu ekonomů dříve etablovaných díky časopiseckým publikacím.

Výsledky výzkumu v oboru ekonomie

Souhrnné a velice hrubé bibliometrické srovnání české ekonomie vůči světu lze nalézt v poslední analýze RVVI (Analýza stavu

Obrázek č. 1: Relativní citační index oboru ekonomie (RCIO) a počet publikací v impaktovaných časopisech v oboru ekonomie vztahy na milion obyvatel, Česká republika

ZDROJ: ANALÝZA STAVU VÝZKUMU, VÝVOJE A INOVACÍ V ČESKÉ REPUBLICE A JEJÍCH SROVNÁNÍ SE ZAHŘANIČÍM V ROCE 2009.

výzkumu, vývoje a inovací v České republice a jejich srovnání se zahraničím v roce 2009, dostupné na www.vyzkum.cz). Toto srovnání, viz obrázek č. 1, obsahuje jednak tzv. relativní citační index oboru (RCIO – porovnává intenzitu citační odezvy na články českých autorů s průměrnou citační odezvou v oboru ve světě. Například RCIO 31 % znamená, že články v Česku působících vědců v oboru dosahují pouze 31 % průměrné citační odezvy v tomto oboru ve světě.) a dále počet impaktovaných publikací na milion obyvatel ve srovnání se zeměmi EU (původní patnáctky).

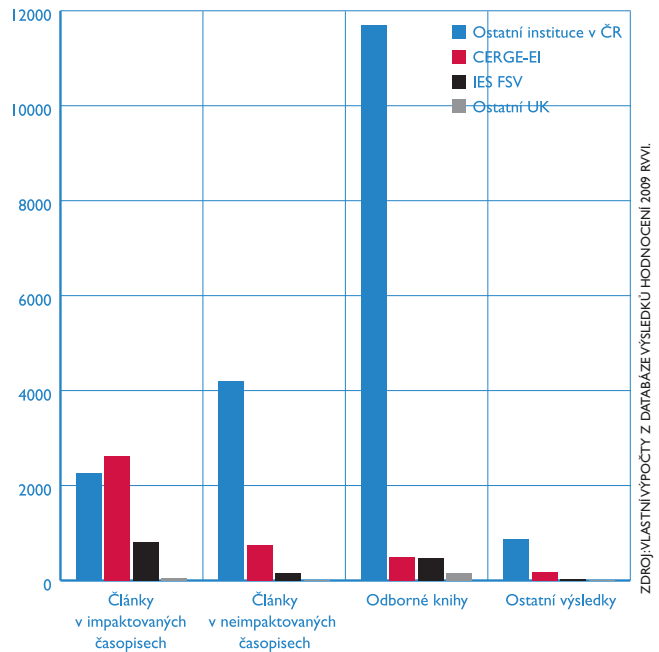
Až do roku 2007 vidíme propastně nízké hodnoty RCIO a relativně velmi nízký objem produkce článků, přestože čeští ekonomové již mnoho let k publikování svých prací intenzivně využívají dvou domácích časopisů s impakt faktorem (časopisů *Politická ekonomie* a *Finance a úvěr*). Skokové zlepšení citovanosti a produkce místních vědeckých ekonomů od roku 2007 je bohužel pouze zdánlivé. Jde totiž o důsledek zařazení dalších dvou českých časopisů (*Prague Economic Papers* a *Agricultural Economics – Zemědělská ekonomika*) do bibliometrické databáze Web of Science firmy Thomson Reuters, přičemž sebe-citační praxe přinejmenším některých těchto místních časopisů se vymyká běžným standardům.

Pro základní srovnání vědecké produkce v rámci daného oboru je použitelná také databáze RIV (<http://www.isvav.cz/prepare-ResultForm.do>) a údaje obsažené v *Hodnocení výsledků výzkumu a vývoje v roce 2009* (<http://www.vyzkum.cz/FrontClanek.aspx?idsekce=532412>). Podle něj v celé ČR za období let 2004–2008 bylo v oboru ekonomického výzkumu zaregistrováno a hodnoceno celkem 2 815 výsledků. Z toho pouze 12 % byly články v impaktovaných časopisech (včetně těch místních), zatímco 41 % výsledků odpovídalo článkům v neimpaktovaných lokálních časopisech, 45 % odborným monografiím a cca 2 % připadá na výsledky typu sborník, software atp. Mizivé zastoupení článků v impaktovaných časopisech na první pohled kontrastuje se skutečností, že kvalitní ekonomický výzkum se ve světě publikuje právě touto formou. Podobně špatně na tom jsou nejprestižnější typy výstupů při srovnání pomocí „bodů“ přidělených Metodikou hodnocení RVVI: 23 % impaktované časopisy, 21 % neimpaktované časopisy, neskutečně vysokých 52 % za odborné monografie a 4 % za ostatní výsledky. V impaktovaných časopisech v ekonomii představuje „bodový“ příspěvek obou pracovišť (IES a CERGE-EI) celých 61 % produkce celé ČR v impaktovaných časopisech. Jejich výsadní pozici v oboru tedy zřetelně degraduje záplava bodů přidělených Metodikou RVVI za ostatní druhy výsledků vykazovaných ostatními pracovišti, což ukazuje obrázek č. 2. Údaj za CERGE UK lze jen obtížně oddělit od údajů za společné pracoviště CERGE-EI.

Závěr

Jedinou metodikou hodnocení vědeckých výsledků, která je dnes v ČR k dispozici, je Metodika hodnocení RVVI. Jejím kladem a záporům již byl věnován velký prostor nejen na stránkách FORA. Mezi její hlavní nedostatky patří nedostatečná kontrola většiny výsledků vstupujících do hodnocení, absence oborově specifického hodnocení a z něj vyplývající neodůvodněné mezi-

Obrázek č. 2: Body přidělené Metodikou hodnocení RVVI 2009 za výsledky VaV v oboru ekonomie hodnocené za období 2004–2008

oborové přerozdělování a konečně vyvolávání nevhodných motivací uvnitř vědecké komunity do budoucna. Obor ekonomie nabízí exemplární ilustraci těchto nedostatků. V rámci Metodiky RVVI jsou kvalitní výsledky ekonomického výzkumu publikované oběma pracovišti UK v mezinárodně renomovaných impaktovaných časopisech utopeny v záplavě článků otištěných v místních neimpaktovaných časopisech s minimálním mezinárodním ohlaselem a v odborných monografiích, které v praxi často představují spíše učební texty a s původním výzkumem mají málo společného. Původní výzkum v ekonomii se „bodově neužívá“ také díky pro ekonomii oborově typické nízké publikační frekvenci v impaktovaných časopisech ve srovnání s přírodními vědami. Přitom suma výsledků ekonomického výzkumu IES FSV a CERGE-EI splňuje náročná mezinárodní měřítka a řádově převyšuje to, co za posledních pět let vzniklo na všech ostatních pracovištích ekonomického výzkumu v ČR. Výsledky UK jsou navíc pozoruhodné tím, že vědeckí pracovníci obou pracovišť tvoří zanedbatelný podíl všech akademických ekonomů v ČR.

doc. Ing. Daniel Münich, Ph.D.

Autor článku učí ekonomii trhu práce, mikroekonomii a ekonometrii v doktorandském programu CERGE-EI. Zabývá se empirickým výzkumem v oblasti trhu práce, ekonomii školství a problematikou hodnocení a financování výzkumu.